

pisalo in govorilo, a vsaj pri nas pa ubogo malo storilo. Kdor ima priliko opazovati ljudske šole, mi bo pritrdil, da kakor poprej, tako je tudi zdaj, in da tako bo menda tudi ostalo, da bo poduk v kmetijstvu, ki bi moral biti eden prvih predmetov, vedno uboga para v šoli, če ne bo visoka vlada kaj bolj izdatnega v prospeh tega poduka zaukazala, ter tudi potem ostro pazila, da se bodo njeni ukazi djansko spolnovali.

Res je, da se tu pa tam marljivo podučuje mladina v kmetijstvu, a vspeh je zavoljo slabih razmer, posebno ker je tak nauk prost nauk, silno majhen. Tudi jaz sem se uže nekaj let ukvarjal s tem podukom; zategadel to, kar bom tukaj povedal, ni domišljija, ampak skušena reč. Prvikrat sem se mislil poduka kmetijstva lotiti uže leta 1869., pa moj tedanji okrajni poglavar mi je prepovedal, češ, da nisem bil ta čas še v nobeni kmetijski šoli, tako pa — si je naš mož mislil — gotovo sam nič ne umeš. Kmalu potem sem bil toliko srečen, da sem prišel v kmetijsko šolo za učitelje v Gradec, tedaj je tudi odpadla skrb okrajnega poglavarja; meni se pa vendar še ni posrečilo priti do tega, da bi smel učiti to, česar sem najbolj želel. Nekemu duhovnemu gospodu se to ni dopadlo, da bi bolj odraščene ljudi v šolo vabil, in ker je on v dotični občini vso veljavo imel, je bilo moje prizadevanje zaman. Sreča, kmalu sem prišel v drugo faro, kjer sem se lotil poduka v kmetijstvu brez zapreke, a tudi brez vsake podpore. Za ta poduk sem porabil čas, ko so ljudje čakali popoldanske službe Božje, zato sem imel med poslušalci precej gospodarjev in gospodinj, ki so se res za ves nauk zanimali in tudi svoje praktične skušnje odkritosrčno mi razodevali. Ker sem imel sam nekoliko zemljišča, tudi par repov v hlevu in lepo število panjev v čebelnjaku, mi je bilo mogoče ljudem tudi marsikaj dejansko pokazati. Opazil sem kmalu, da dejansko moje gospodarstvo daje ljudem zaupanje do mene in vero v nauke, katere sem jim razkladal. Al ravno s podukom v kmetijstvu sem si, ker sem napake brezobzirno grajal, nakopal v tistem kraju mogočnega sovražnika na vrat, kateri si je na vso moč prizadjal, da se me je znebil. Treba je bilo komaj pričeto delo zopet pustiti, ter iti tje, kamor so hoteli moji viši, ne pa jaz. Tudi v svojem novem bivališči sem se lotil kmetijskega poduka, vendar tu nisem imel toliko odraščanih učencev, ampak le bolj učence iz ponavljavne šole, kar sem pa tudi za prav in koristno spoznal. Pri teh se mi vsaj ni bilo bati zamere, če sem grajal tamošnje gospodarske napake. Al ker sem iz skušnje vedel, da kmečka mladina le takrat v šolo hodi, kedar mora, če jej je pa na prosto voljo dano v šolo hoditi, se jej le prerada umakne, sem se poslužil neke zvijače, ter sem na poseben način skušal ponavljavne učence in učenke, ki so ponavljavno šolo imeli ob četrkih, tudi ob nedeljah v šolo vabiti k kmetijskemu poduku. Nekoliko časa je bilo dobro; a ko so otroci spoznali, da onim, ki nočejo ob nedeljah v šolo hoditi, nihče nič ne reče, so se pričeli šoli umikati, in le težko sem jih pridržal, da nisem govoril praznim klopém. Skusil sem tedaj tudi v tem kraju, da se pravega vspeha v kmetijskem poduku ni nadjati, dokler nauk kmetijstva za ponavljavne šole ne bode obligaten nauk. Kar sem skusil tedaj, to skušam tudi zdaj na Dolenjskem, kajti resnica je, ki se ne dá tajiti, da priproste ljudi je treba k dobremu siliti, dokler sami ne sprevidijo, da jim bo to, kar se jim ponuja, res tudi hasnilo. To velja od kmeta kakor od obrtnika v mestu.

(Dalje prihodnjič.)

Na hvalo belanskim govedom.

V časniku „Wiener landw. Zeitg.“ beremo članek, ki se nam vreden zdi, da ga na hvalo belanskim govedom „Möllthaler Rind“*) v posnetku priobčimo tudi v našem listu. Tako-le se glasi:

V prvi vrsti goved, katere se odlikujejo po obilni molzi in se dobro spitati (odebeliti) dadó, stojijo pincgavska in belanska goveda. Krava belanska daje pri dobri krmi in postrežbi vsako leto osemkrat več mleka, kakor je težka, — tedaj ni boljše mlekarice, kakor je belanska.

Belanska goveda izvirajo od pincgavskih, le da niso tako težka in da še več mleka dadó, kakor pincgavska. Zato bodo belanska goveda čedalje bolj obrajtana in segali bodo živinorejci zmerom bolj po njih. Tudi pincgavska goveda so velike hvale vredna, al le bolj za hribovske ali planinske kraje, ne pa za doline in ravnine, in sicer zato ne, ker pincgavske krave po tretjem teletu niso več za pleme, vendar ni pincgavska živina po svoji naravi sama tega kriva, ampak kriva je tega preobilna krma in pa to, če mora preveč v hlevu bivati in malo pride na prosti zrak, kar se ne ujema z naravo planinskih goved, ki se morajo veliko gibati pod milim nebom.

Gospod Fr. Reiter iz Leinah poroča v „Wiener landw. Zeitg.“, da je najboljši čas za nakupovanje belanskih goved do konca tega meseca, ko se enoletne in 1½ leto stare telice dobivajo po nizki ceni okoli 70 goldinarjev.

Priporočilo „svetle pšenice“. **)

Iz Rudnika pod Ljubljano.

Lanske „Novice“ so v 37. listu prinesle novico o pšenici „svetla pšenica“ (Glanzweizen) imenovani, katera se dobiva pri grofu Gustavu Auerspergu v Mokricah na Dolenjskem. Brž sem si naročil hvaljene pšenice ¼ hektolitra, to je, 25 litrov za poskušnjo. Naj danes poročam, kako se mi je obnesla. Vsejal sem jo ne ravno v najboljšo, a tudi ne v najslabšo zemljo, bila je toraj srednje vrste zemlja. Vsejana je bila redko in potem očiščena plevela, kakor druga domača pšenica. Cvetela in zorela je res 14 dni kasneje. Imela je močne bilke in težke, izvrstno lepe klasove, tako, da so jo, ker je njiva ob potu, memo gredoči zarad lepote kar občudovali. Ko smo jo poželi, posušili in omlatili, sem dal zmeriti in stehtati zrnje, katerega se je bilo iz 25 litrov semena pridelalo 322 litrov, ali po stari meri rečeno, iz 13 bokalov 10½ mernika. Gotovo bi je bilo pa še precej več bilo, če bi mi je ne bili ljudje v klasji toliko potrgali, ki so jo drugim kazat nosili. Mernik te pšenice je tehtal 47 funtov. Dal sem jo mleti, njena moka ni nič manj lepa, pa tudi nič manj je ni bilo od domače, ampak še lepša in več je je bilo. Tudi kruh je iz nje tako dober, kot iz domače.

To je moja enoletna lastna skušnja o tej pšenici, o kateri poročila nisem ne za las pretiral. Vsaka no-

*) Bela, po nemški Möll, je reka na Koroškem, ki se izliva v Dravo; ona teče med gorami po dolini, ki se po njej Belanska dolina, nemški Möllthal imenuje. Tu izrejajo ta velike hvale vredna goveda, ki so izprva le-sem prišla iz Pincgava na Salburškem. Zato so si pincgavska in belanska goveda (rudeča in belo-pisana) zelo podobna, le da so pincgavska težja kakor belanska.

**) Lepa hvala za poročilo, ki ima toliko več veljave, ker se popolno vjema s skušnjo na vrtu družbe kmetijske, tudi v današnjem listu naznanjeni. Vred.

vina najde nevernih Tomažev, tako se tudi „svetli pšenici“ ni manjkalo kritikarjev, ki so jo brez skušnje obsodili za slabšo od domače. Skušnja me je drugače učila, zato to pšenico priporočam prav gorko vsem posestnikom, naj jo poskusijo sejati; zagotavljam jih, da zaradi izvrstnega pridelka ne bodo je več opustili. Nekaj čez 200 litrov čiste, kakor zbrane, imam na prodaj tudi jez, če jo kdo potrebuje.

Simon Punčah, učitelj in posestnik.

Gospodarske skušnje.

Nekatere skušnje na vrtu družbe kmetijske v Ljubljani.

Pšenice, ki se ena imenuje „pedigre“, druga pa „svetla“ pšenica, smo za poskušnjo vsejali vsake 4 litre, pridelali pa tudi vsake 5 mernikov in pol; težki ste po 47 $\frac{1}{2}$ funta mernik. Slama je velikanska. Za moko ste bolji kakor naša navadna pšenica. To je skusil mlinar in posestnik Matija Sodnikar v gornjih Domžalah, ki je je zmlal 8 mernikov, pa od nje več moke, pa manj otrobov dobil kakor od navadne domače pšenice. Tudi kruh je izvrstno dober, sladek. Kdor se hoče tega sam prepričati, naj gre v Sodnikarjevo prodajalnico v Lingove ulice v Ljubljani.

Za majhne poskušnje se dobite ti pšenici po 20 krajc. liter na družbinem vrtu.

Sibirsko rž, v „Novicah“ uže hvaljeno, smo tudi spomladi vsejali; iz 1 litra smo pridelali 1 $\frac{1}{2}$ mernika. Slama tudi velikanska. — Po 10 krajc. se dobi 1 liter na družbinem vrtu.

Koruza nove sorte — pingoleta — se je prav dobro obnesla; po 3 in tudi 4 lepe stroke je naredila ena bilka, česar se na vrtu vsak lahko prepriča, kakor tudi o lepoti in debelosti španjske zlatorumene čebule, ki je iz semena tako debela izrastla kakor naša navadna izraste v družem letu; drugo leto bo španjska gotovo najmanj 1 funt tehtala.

Jož. Vode, oskrbnik.

Gospodarske novice.

Deželna razstava v Gradci.

1. dne septembra ob 11. uri dopoludne so v Gradci z največjo svečanostjo odprli deželno razstavo štajarsko. Svitlega cesarja preuzvišeni brat, nadvojvoda Karol Ludovik je to storil kot pokrovitelj velevažnega podvzetja.

Od 1. do 8. septembra vršila se je razstava grozdja, sadja in pridelkov vrtnarskega društva; od 3. do 5. septembra pa razstava konj, — od 16. do 20. septembra se odpre razstava mlekarških pridelkov, — od 17. do 19. septembra razstava goved, ovác, svinj in kóz, — od 17. do 21. septembra je štajarski vinski sejm, — od 20. do 23. dne septembra je razstava krompirja, — od 23. do 30. septembra je razstava bučel, — od 23. do 30. septembra druga razstava grozdja, sadja in pridelkov vrtnarskega društva, — od 26. do 28. septembra razstava psov in perutnine. Celi mesec je videti razstava rib, — od 20. do 24. septembra je drugi potovalni shod avstrijskih poljedelcev in gozdarjev, — od 25. do 27. septembra pa osnovalni zbor za avstrijsko sadjerejsko društvo. Z razstavo je združena loterija z dobitkami; vsaka delnica velja 50 kr., izžrebanje dobitke bode 29. septembra.

Od 3. do 5. septembra se je vršila razstava kónj, to pa jako izvrstno. Konji bili so razvrsteni v 5 konjerejskih okrajev; 1. okraj obsegal je konje noriškega plemena iz okrajnih glavarstev gornje in srednje-štajarskih ter je bilo 35 daril odkazanih v znesku 880 gold.;

2. težki vprežni konji iz srednje Štajarske in Slovenskih goric z 32 darili v znesku 625 gold.; 3. težki konji vprežni in ježni iz ljutomerskega okraja z 20 darili v znesku 480 gold.; 4. lahki konji vprežni in ježni iz spodnjega Štajarja z 19 darili v znesku 440 gold.; 5. težki vprežni konji iz celjskega in slovenje-graškega okraja z 23 darili v znesku 582 gold. Vkup vseh daril bilo je 129 v znesku 3007 gold.

Razstava pitane živine na Dunaji.

Bode prihodnje leto od 8. do 10. aprila. To je prva razstava pitane živine (Mastvieh), katere se morejo vdelež ti živinorejci iz vseh avstrijskih in ogerskih dežel. V razstavo se jemljejo goveda, ovce, prešiči in pa perutnina. Kdor take živine hoče poslati v razstavo, mora svoj oglas zadnji čas do 1. svečana prihodnjega leta poslati glavnemu odboru za razstavo pitane živine na Dunaj (Central-Comité für die Mastvieh-Ausstellung in Wien, I. Herrengasse 15.)

Kako ljudski učitelj svoje učence uči skrbeti za tiče.

Nek francoski ljudski učitelj je med svojimi učenci osnoval „družbo za varstvo majhnih tičkov in pokončavanje škodljivih mrčesov“. Ta družba razpada v 5 razredov in vsakemu razredu je odločen kos zemlje, na kateri imajo društveniki čuvati, da nihče tičjih gnjezd ne zalezuje in pokončuje, ter da tički pozimi lakote ne trpijo. Vsak društvenik, ki kako gnjezdo pokonča, je prvi pot dobro ozmerjan, drugi pot pa ga iz društva izključijo. Zadnjo ostro zimo se je ta družbica tako koristno skazala, da je bilo 55 gnjezd pod njenim varstvom ohranjenih in veliko mrčesa uničeno. Tako se fantiči dejansko vadijo natoroznanstva in pa ljubezni do koristnih tičic. Naj bi tudi naši slovenski učitelji take družbice snovali!

Ovčjereja v Rusiji.

Ovčjereja je na Ruskem važen oddelek kmetijstva. Ovác imajo ondi okoli 48 milijonov; med temi je 13 milijonov ovác s fino volno, katero v 550 domačih fabrikah predeljujejo v različno blago.

Slovensko slovstvo.

* *Poklic in naloga notarja.* Sestavil in založil dr. Albin Poznik, c. k. notar v Novomestu.

V tej drobni knjižici, ki stane le 5 krajc., vrli rodoljub v pravilni slovenščini razklada vse slučaje, v katerih naj se naši ljudje ogibljejo zakotnih pisačev in v svoj lastni dobiček obračajo naravnost do notarjev. Zato jo toplo priporočamo še posebno našim kmetom.

* *Spominek na zlato mešo visokor. gosp. dr. Jožefa Muršeca Živkovega, prvo v sv. bolfanski cerkvi 5. sept. 1880. V Gradcu. Sam založil. 1880.*

Tako je naslov drobni knjižici, katera je prišla na svetlo v spominek, ki je naznanjen na njenem naslovu. Knjižica obsega mične pesmice, deloma pobožne, deloma podučne in deloma zabavne.

Narodne stvari.

Še enkrat o novem številjenji ljudstva.

Unidan smo obžalovali, ker se vlada ni mogla odločiti za to, da bi se bila v novi popis ljudstva v našem cesarstvu privzela tudi rubrika za narodnost